

Nr 52

Utlåtande i anledning av motion om de eftersatta gruppernas problem.

I den till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionen II: 842 av herr *Lindkvist* och fru *Eriksson* i Stockholm hemställs, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning om de eftersatta grupper i samhället som inte nås av den svenska välfärdspolitik.

Motionärerna återger inledningsvis vissa uppgifter och synpunkter från en studie av professor Gunnar Inghe och socionom Maj-Britt Inghe rörande de eftersatta grupperna i vårt land. Studien gäller två olika typer av problem. Dels granskas förhållandena för mer »normala» grupper med sociala svårigheter, t. ex. låginkomstgrupper, understödstagare och arbetslösa, och dels går man igenom olika grupper av vad man kallar samhällets »utstötta»: kriminella, prostituerade, veneriskt sjuka, narkotikamissbrukare, alkoholskadade, hemlösa m. fl.

För båda kategorierna konstateras hur kvarstående brister i samhället kan få svåra konsekvenser för individen.

Det framhålles särskilt att dessa brister i välfärdssamhällets trygghetssystem speciellt drabbar barnen.

Problemen visar en tendens till upprepning i nästa generation, och flera typer av beteendestörningar visar en ökning.

Författarna till studien påpekar att deras analys inte skall tolkas så att välfärdspolitik är misslyckad. Den är emellertid ofullständig, och frågan är hur man skall bygga ut och komplettera den.

Motionärerna understryker allvaret i de frågor som behandlas i utredningen. De eftersatta grupperna utgör ett mycket betydande skikt, som i ett eller annat avseende inte blivit delaktiga av välfärdspolitik. Allvarligast är att situationen i vissa hänseenden förvärras.

Motionärerna framhåller att detta till stor del berör kommunala frågor. Men det är ingen tvekan om att urbaniseringen, strukturrationaliseringen och hela den föränderlighetens vind som blåser över vårt land skapar problem som inte kan lösas av en aldrig så förutseende kommunalpolitik. Vi vet ännu för litet om de eftersatta gruppernas problem och hur de skall bemästras. Det behövs därför enligt motionärernas uppfattning djupgående studier i dessa frågor.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet

I motionen hemställes om utredning rörande de eftersatta grupper i samhället som inte nås av den svenska välfärdspolitiken.

Som motionärerna framhållit finns ännu i vårt samhälle ett betydande skikt av socialt och ekonomiskt vanlottade människor, som välfärdssystemet i dess nuvarande utformning inte når eller inte kan ge effektivt stöd. Detta utgör ett både till sin art och sin omfattning ytterst allvarligt samhällsproblem, som måste angripas.

En grundläggande förutsättning är att dolda eller svåröverskådliga hjälpbehov verkligen blir kända för de organ som svarar för den sociala omvårdnaden. I betydande omfattning har sådana behov kunnat påvisas vid särskilda inventeringar genom kommunernas försorg. De av handikapputredningen nyligen framlagda förslagen om ändringar i socialhjälpslagen är ägnade att tjäna ett motsvarande syfte. Utskottet vill understryka vikten av att en aktiv, uppspårande verksamhet även inbegriper de människor som av olika anledningar kommit att inta en avvisande eller likgiltig hållning till samhällets hjälpåtgärder. Särskilt i den mån man genom sådan verksamhet kan nå grupper, som nu ställer sig eller ställts utanför den sociala omvårdnaden, aktualiseras även frågan om dessa åtgärder utformats på ett sätt som ger åsyftad verkan, en grund för en social rehabilitering. För några vårdområden, t. ex. beträffande de fysiskt handikappade samt för nykterhets- och narkomanvården, har sådana frågor tagits upp i pågående eller nyligen avslutade utredningar (handikapputredningen, 1964 års nykterhetsvårdsundersökning och medicinalstyrelsens narkomanvårdskommitté). För vissa andra områden torde ett förbättrat underlag för åtgärder kunna åstadkommas, när — såsom utskottet förordat i sitt utlåtande nr 25 detta år — en förstärkt behandlingsforskning kommer till stånd. Frågan torde emellertid behöva ytterligare uppmärksammas när det gäller andra, mindre väldefinierade grupper, särskilt nämnda i den av motionärerna citerade boken »Den ofärdiga välfärden» av professor Gunnar Inghe och socionom Maj-Britt Inghe. Det bör också beaktas, att de sociala problemen undergår förskjutningar, som kräver snabba hjälpåtgärder. Stora anspråk ställs därigenom på vårdorganens förmåga till anpassning och initiativ.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om behovet av ytterligare sociala insatser för de eftersatta grupperna. Emellertid övervägs inom socialdepartementet — enligt vad som framgår av ett av departementschefen den 20 april detta år avgivet interpellationssvar — en utredning om en samordnad lagstiftning för socialvården och om den kommunala socialförvaltningen. Utskottet anser sig kunna förutsätta, att ovan framförda synpunkter kommer att beaktas i utredningsarbetet.

Med hänsyn härtill finner sig utskottet inte böra tillstyrka motionsyrkandet utan hemställer,

att motionen II: 842 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 november 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Sörlin (s), Hellebladh (s), Eric Gustaf Peterson (fp), Oscar Carlsson (s), Axel Kristiansson (cp), Hedlund (s)*, Yngve Persson (s)*, fru Hultell (h), herr Nyman (fp), fru Elvy Olsson (cp), herr Helge Karlsson (s) och fru Diesen (h);

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), fru Jäderberg (s), herrar Hamrin i Kalmar (fp), Svensson i Kungälv (s), Dickson (h), Haglund (s), Rimås (fp), Wikner (s), Larsson i Borrby (cp), Johansson i Växjö (cp)*, Nilsson i Agnäs (h)* och Hugosson (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.